

॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता — पद पाठः

तृतीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः

इष्टिहोमाभिधानं

ॐ नमः परमात्मने । श्री गुरुभ्यो नमः । हरिः ॐ

वीति॑ । वै । ए॒तस्य॑ । य॒ज्ञः । ऋ॒द्ध॒यते॑ । यस्य॑ । ह॒विः । अ॒ति॒रि॒च्यत॑ इत्य॒ति—रि॒च्यते॑ । सूर्यः॑ ।
दे॒वः । दि॒वि॒ष॒द्भ्य इति॑ दि॒वि॒षत्—भ्यः॑ । इति॑ । आ॒ह । बृ॒ह॒स्पति॑ना । च । ए॒व । अ॒स्य । प्र॒जाप॑ति—
नेति॑ प्र॒जा—प॒तिना॑ । च । य॒ज्ञस्य॑ । व्यृ॒द्धमि॑ति वि—ऋ॒द्धम् । अपी॑ति । व॒पति॑ । र॒ख्वा॑ंसि । वै ।
ए॒तत् । प॒शुम् । स॒च॒न्ते॑ । यत् । ए॒कदे॒वत्य॑ इत्ये॒क—दे॒वत्यः॑ । आ॒ल॒ब्ध इत्या—ल॒ब्धः । भू॒यान् ।
भ॒वति॑ । यस्याः॑ । ते । ह॒रि॒तः । गर्भः॑ । इति॑ । आ॒ह । दे॒वत्रे॑ति दे॒व—त्रा । ए॒व । ए॒नाम् । ग॒म॒यति॑ ।
र॒ख्वा॑साम् । अ॒प॒ह॒त्या इत्य॑प—ह॒त्यै । एति॑ । व॒र्त॒न । व॒र्त॒य । इति॑ । आ॒ह । १ (५०) ॥ [१] ॥
ब्र॒ह्म॒णा । ए॒व । ए॒नम् । एति॑ । व॒र्त॒यति॑ । वीति॑ । ते । भि॒न॒द्भि । त॒क॒रीम् । इति॑ । आ॒ह । यथा॑य॒जु—
रिति॑ यथा—य॒जुः । ए॒व । ए॒तत् । उ॒रु॒द्र॒प्स इत्यु॑रु—द्र॒प्सः । वि॒श्वरू॑प इति॑ वि॒श्व—रू॒पः । इ॒न्दुः ।
इति॑ । आ॒ह । प्र॒जेति॑ प्र—जा । वै । प॒श॒वः । इ॒न्दुः । प्र॒जये॑ति प्र—जया॑ । ए॒व । ए॒नम् । प॒शुभि॑रिति॑
प॒शु—भिः । स॒मि॒ति । अ॒र्द्ध॒यति॑ । दि॒वम् । वै । य॒ज्ञस्य॑ । व्यृ॒द्धमि॑ति वि—ऋ॒द्धम् । ग॒च्छ॒ति ।
पृ॒थि॒वीम् । अ॒ति॒रि॒क्तमि॑त्य॒ति—रि॒क्तम् । तत् । यत् । न । श॒मये॑त् । आ॒र्ति॑म् । एति॑ । ऋ॒च्छे॑त् ।
य॒ज॒मानः॑ । म॒ही । द्यौः । पृ॒थि॒वी । च । नः । इति॑ । २ (५०) ॥ [२] ॥ आ॒ह । द्यावा॑पृ॒थि॒वीभ्या—
मि॒ति द्यावा॑—पृ॒थि॒वीभ्या॑म् । ए॒व । य॒ज्ञस्य॑ । व्यृ॒द्धमि॑ति वि—ऋ॒द्धम् । च । अ॒ति॒रि॒क्तमि॑त्य॒ति—
रि॒क्तम् । च । श॒म॒यति॑ । न । आ॒र्ति॑म् । एति॑ । ऋ॒च्छ॒ति । य॒ज॒मानः॑ । भ॒स्म॒ना । अ॒भि । स॒मि॒ति ।
ऊ॒ह॒ति । स्व॒गाकृ॑त्या इति॑ स्व॒गा—कृ॒त्यै । अथो॑ इति॑ । अ॒न॒योः । वै । ए॒षः । गर्भः॑ । अ॒न॒योः । ए॒व ।

ए॒नम् । द॒धा॒ति । यत् । अ॒व॒द्ये॒दित्य॑व—द्येत् । अती॒ति । तत् । रे॒च॒येत् । यत् । न । अ॒व॒द्ये॒दित्य॑व—
द्येत् । प॒शोः । आ॒ल॒ब्ध॒स्ये॒त्या—ल॒ब्ध॒स्य । न । अवे॒ति । द्येत् । पु॒रस्ता॑त् । नाभ्याः । अ॒न्यत् ।
अ॒व॒द्ये॒दित्य॑व—द्येत् । उ॒परि॑ष्ठात् । अ॒न्यत् । पु॒रस्ता॑त् । वै । नाभ्यै॑ ३ (५०) ॥ [३] ॥ प्रा॒ण
इति॑ प्र—अ॒नः । उ॒परि॑ष्ठात् । अ॒पा॒न इत्य॑प—अ॒नः । यावा॑न् । ए॒व । प॒शुः । तस्य॑ । अवे॒ति ।
द्य॒ति । वि॒ष्णवे॑ । शि॒पि॒वि॒ष्टाये॑ति शि॒पि—वि॒ष्टाय॑ । जु॒हो॒ति । यत् । वै । य॒ज्ञस्य॑ । अ॒ति॒रि॒च्य॑त
इत्य॑ति—रि॒च्य॑ते । यः । प॒शोः । भू॒मा । या । पु॒ष्टिः । तत् । वि॒ष्णुः । शि॒पि॒वि॒ष्ट इति॑ शि॒पि—
वि॒ष्टः । अ॒ति॒रि॒क्त इत्य॑ति—रि॒क्ते । ए॒व । अ॒ति॒रि॒क्त॒मित्य॑ति—रि॒क्तम् । द॒धा॒ति । अ॒ति॒रि॒क्त॒स्ये॒
त्य॑ति—रि॒क्त॒स्य । शान्त्यै॑ । अ॒ष्टा॒प्रू॒डित्य॑ष्टा—प्रू॒ट् । हि॒र॒ण्यम् । द॒र्षि॒षे॒णा । अ॒ष्टा॒प॒दीत्य॑ष्टा—प॒दी ।
हि । ए॒षा । आ॒त्मा । न॒व॒मः । प॒शोः । आ॒प्त्यै॑ । अ॒न्त॒र॒को॒श इत्य॑न्त॒र—को॒शे । उ॒ष्णी॒षे॒ण । आ॒वि॒
ष्टि॒त॒मित्या—वि॒ष्टि॒तम् । भ॒व॒ति । ए॒वम् । इ॒व । हि । प॒शुः । उ॒ल्ब॑म् । इ॒व । च॒र्म । इ॒व । मा॒सम् ।
इ॒व । अ॒स्थि॑ । इ॒व । यावा॑न् । ए॒व । प॒शुः । तम् । आ॒प्त्वा । अवे॒ति । रु॒न्धे । यस्य॑ । ए॒षा । य॒ज्ञे ।
प्राय॑श्चित्तिः । क्रि॒यते॑ । इ॒ष्ट्वा । व॒सी॒यान् । भ॒व॒ति ॥ [४] ॥

(वर्तयेत्याहन इतिवै नाभ्याउल्बमिवैकविंशतिश्च)

॥ १ ॥

★

ए॒ति । वा॒यो इति॑ । भू॒ष । शु॒चि॒पा इति॑ शु॒चि—पाः । उ॒पे॒ति । नः । स॒हस्र॑म् । ते । नि॒यु॒त इति॑
नि—यु॒तः । वि॒श्व॒वा॒रे॒ति वि॒श्व—वा॒र ॥ उ॒पो इति॑ । ते । अ॒न्धः । म॒द्यम् । अ॒या॒मि । यस्य॑ । दे॒व ।
द॒धि॒षे । पू॒र्व॒पे॒य॒मि॒ति पू॒र्व—पे॒यम् ॥ आ॒कू॒त्या इत्या—कू॒त्यै । त्वा । का॒मा॒य । त्वा । स॒मृ॒ध इति॑
सं—ऋ॒धे । त्वा । कि॒क्कि॒टा । ते । म॒नः । प्र॒जा॒प॒तय॑ इति॑ प्र॒जा—प॒तये॑ । स्वाहा॑ । कि॒क्कि॒टा । ते ।
प्रा॒ण॒मि॒ति प्र—अ॒नम् । वा॒यवे॑ । स्वाहा॑ । कि॒क्कि॒टा । ते । च॒रु॒षुः । सू॒र्या॒य । स्वाहा॑ । कि॒क्कि॒टा ।
ते । श्रो॒त्रम् । द्या॒वा॒पृ॒थि॒वीभ्या॑मि॒ति द्या॒वा—पृ॒थि॒वीभ्या॑म् । स्वाहा॑ । कि॒क्कि॒टा । ते । वा॒चम् । सर॑—
स्व॒त्यै । स्वाहा॑ । ५ (५०) ॥ [५] ॥ त्वम् । तु॒रीया॑ । व॒शिनी॑ । व॒शा । अ॒सि । स॒कृ॒त् । यत् ।
त्वा । म॒न॒सा । गर्भैः । ए॒ति । अ॒श॒यत् ॥ व॒शा । त्वम् । व॒शिनी॑ । ग॒च्छ । दे॒वान् । स॒त्याः । स॒न्तु ।
य॒ज॒मा॒नस्य॑ । का॒माः ॥ अ॒जा । अ॒सि । र॒यि॒ष्ठेति॑ र॒यि—स्था॑ । पृ॒थि॒व्याम् । सी॒द । ऊ॒र्ध्वा । अ॒न्त॒
रि॒रि॒षम् । उ॒पे॒ति । ति॒ष्ठ॒स्व । दि॒वि । ते । बृ॒हत् । भाः ॥ त॒न्तुम् । त॒न्व॒न् । र॒ज॒सः । भा॒नुम् ।

अन्विति। इहि। ज्योतिष्मतः। पथः। रल्ष। धिया। कृतान्॥ अनुल्बणम्। वयत्। जोगुवाम्।
अपः। मनुः। भव। जनय। दैव्यम्। जनम्॥ मनसः। हविः। असि। प्रजापतेरिति प्रजा—
पतेः। वर्णः। गात्राणाम्। ते। गात्रभाज इति गात्र—भाजः। भूयास्म ॥ [६] ॥

(सरस्वत्यै स्वाहा मनु स्रयोदश च)

॥ २ ॥

★

इमे इति। वै। सह। आस्ताम्। ते इति। वायुः। वीति। अवात्। ते इति। गर्भम्।
अदधाताम्। तम्। सोमः। प्रेति। अजनयत्। अग्निः। अग्रसत्। सः। एतम्। प्रजापति-
रिति प्रजा—पतिः। आग्नेयम्। अष्टाकपालमित्यष्टा—कपालम्। अपश्यत्। तम्। निरिति।
अवपत्। तेन। एव। एनाम्। अग्नेः। अधि। निरिति। अक्रीणात्। तस्मात्। अपीति। अन्यदे-
वत्यामित्यन्य—देवत्याम्। आलभमान इत्या—लभमानः। आग्नेयम्। अष्टाकपालमित्यष्टा—
कपालम्। पुरस्तात्। निरिति। वपेत्। अग्नेः। एव। एनाम्। अधीति। निष्क्रीयेति निः—
क्रीय। एति। लभेत। यत्। ७ (५०) ॥ [७] ॥ वायुः। व्यादिति वि—अवात्। तस्मात्।
वायव्याम्। यत्। इमे इति। गर्भम्। अदधाताम्। तस्मात्। द्यावापृथिव्येति द्यावा—पृथिव्याम्।
यत्। सोमः। प्रेति। अजनयत्। अग्निः। अग्रसत्। तस्मात्। अग्नीषोमीयेत्यग्नी—सोमीयाम्।
यत्। अनयोः। वियत्योरिति वि—यत्योः। वाक्। अवदत्। तस्मात्। सारस्वती। यत्। प्रजा-
पतिरिति प्रजा—पतिः। अग्नेः। अधीति। निरक्रीणादिति निः—अक्रीणात्। तस्मात्। प्राजा-
पत्येति प्राजा—पत्या। सा। वै। एषा। सर्वदेवत्येति सर्व—देवत्याम्। यत्। अजा। वशा।
वायव्याम्। एति। लभेत। भूतिकाम इति भूति—कामः। वायुः। वै। र्षेपिष्ठा। देवताम्। वायुम्।
एव। स्वेन। ८ (५०) ॥ [८] ॥ भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उपेति। धावति। सः। एव।
एनम्। भूतिम्। गमयति। द्यावापृथिव्यामिति द्यावा—पृथिव्याम्। एति। लभेत। कृषमाणः।
प्रतिष्ठाकाम इति प्रतिष्ठा—कामः। दिवः। एव। अस्मै। पर्जन्यः। वरुषति। वीति। अस्याम्।
ओषधयः। रोहन्ति। समर्द्धुकमिति सं—अर्द्धुकम्। अस्य। सस्यम्। भवति। अग्नीषोमीया-
मित्यग्नी—सोमीयाम्। एति। लभेत। यः। कामयेत। अन्नवान्नित्यन्न—वान्। अन्नाद इत्यन्न—
अदः। स्याम्। इति। अग्निना। एव। अन्नम्। अवेति। रुन्धे। सोमेन। अन्नाद्यमित्यन्न—अद्यम्।

अन्न॒वान्नित्यन्न—वान् । ए॒व । अ॒न्नाद॒ इत्यन्न—अदः । भ॒वति । सार॒स्वतीम् । एति॑ । ल॒भेत॒ । यः ।
 ९ (५०) ॥ [९] ॥ ई॒श्वरः । वा॒चः । वदि॑तोः । सन्न॒ । वाच॑म् । न । वदे॑त् । वाक् । वै । सर॒-
 स्वती । सर॑स्वतीम् । ए॒व । स्वेन॑ । भा॒गधेये॑नेति॑ भाग—धेये॑न । उपेति॑ । धा॒वति । सा । ए॒व ।
 अ॒स्मिन्न॒ । वाच॑म् । द॒धाति॒ । प्रा॒जाप॒त्यामिति॑ प्राजा—प॒त्याम् । एति॑ । ल॒भेत॒ । यः । का॒मये॑त ।
 अ॒न॒भिजि॑त॒मित्य॒न॒भि—जि॒तम् । अ॒भीति॑ । ज॒येय॑म् । इति॑ । प्र॒जाप॑तिरिति॑ प्रजा—प॒तिः । सर्वाः॑ ।
 दे॒वताः॑ । दे॒वता॑भिः । ए॒व । अ॒न॒भिजि॑त॒मित्य॒न॒भि—जि॒तम् । अ॒भीति॑ । ज॒यति॒ । वा॒यव्य॑या ।
 उ॒पाक॑रोतीयुप—आक॑रोति । वा॒योः । ए॒व । ए॒नाम् । अ॒वरु॑द्धयेत्य॒व—रुद्ध॑ । एति॑ । ल॒भते॒ ।
 आ॒कूत्या॒ इत्या—कू॒त्यै । त्वा । का॒माय॑ । त्वा । १० (५०) ॥ [१०] ॥ इति॑ । आ॒ह । य॒था-
 य॒जुरिति॑ यथा—य॒जुः । ए॒व । ए॒तत् । कि॒क्कि॒टाका॑रमिति॑ कि॒क्कि॒टा—का॑रम् । जु॒होति॒ । कि॒क्कि॒-
 टा॒का॒रेणेति॑ कि॒क्कि॒टा—का॑रेण॑ । वै । ग्रा॒म्याः । प॒शवः॑ । र॒मन्ते॒ । प्रेति॑ । आ॒र॒ण्याः । प॒तन्ति॒ ।
 यत् । कि॒क्कि॒टाका॑रमिति॑ कि॒क्कि॒टा—का॑रम् । जु॒होति॒ । ग्रा॒म्याणा॑म् । प॒शूना॑म् । धृ॒त्यै । पर्य॑ग्रा॒विति॒
 परि॑—अ॒ग्नौ । क्रि॒यमा॑णे । जु॒होति॒ । जी॒वन्ती॑म् । ए॒व । ए॒नाम् । सु॒वर्ग॑मिति॑ सु॒वः—ग॑म् । लो॒कम् ।
 ग॒मय॑ति । त्वम् । तु॒रीया॑ । व॒शिनी॑ । व॒शा । अ॒सि । इति॑ । आ॒ह । दे॒वत्रे॑ति॒ देव—त्रा॑ । ए॒व ।
 ए॒नाम् । ग॒मय॑ति । स॒त्याः । स॒न्तु । यज॑मानस्य । का॒माः । इति॑ । आ॒ह । ए॒षः । वै । का॒मः । ११
 (५०) ॥ [११] ॥ यज॑मानस्य । यत् । अ॒ना॒र्तः । उ॒दृच॑मित्यु॒त्—ऋ॒चम् । ग॒च्छति॒ । तस्मा॑त् ।
 ए॒वम् । आ॒ह । अ॒जा । अ॒सि । र॒यिष्ठे॑ति॒ रयि—स्था॑ । इति॑ । आ॒ह । ए॒षु । ए॒व । ए॒नाम् । लो॒केषु॑ ।
 प्र॒तीति॑ । स्था॒पय॑ति । दि॒वि । ते । बृ॒हत् । भाः । इति॑ । आ॒ह । सु॒वर्ग॑ इति॑ सु॒वः—गे॑ । ए॒व । अ॒स्मै ।
 लो॒के । ज्योतिः॑ । द॒धाति॒ । तन्तु॑म् । त॒न्वन्न॒ । रज॑सः । भा॒नुम् । अ॒न्विति॑ । इ॒हि । इति॑ । आ॒ह ।
 इ॒मान् । ए॒व । अ॒स्मै । लो॒कान् । ज्योति॑ष्मतः । क॒रोति॒ । अ॒नु॒ल्ब॒णम् । व॒यत् । जो॒गु॒वाम् । अ॒पः ।
 इति॑ । १२ (५०) ॥ [१२] ॥ आ॒ह । यत् । ए॒व । य॒ज्ञे । उ॒ल्ब॒णम् । क्रि॒यते॑ । तस्य॑ । ए॒व । ए॒षा ।
 शा॒न्तिः । म॒नुः । भ॒व । ज॒नय॑ । दै॒व्यम् । ज॒नम् । इति॑ । आ॒ह । मा॒नव्यः॑ । वै । प्र॒जा इति॑ प्र—जाः ।
 ताः । ए॒व । आ॒द्याः । कुरु॑ते । म॒नसः॑ । ह॒विः । अ॒सि । इति॑ । आ॒ह । स्व॒गाकृ॑त्या इति॑ स्व॒गा—
 कृ॒त्यै । गा॒त्राणा॑म् । ते । गा॒त्रभा॑ज इति॑ गा॒त्र—भा॑जः । भू॒यास्म॒ । इति॑ । आ॒ह । आ॒शिष॑मित्या—
 शि॒षम् । ए॒व । ए॒ताम् । एति॑ । शा॒स्ते । तस्यै॑ । वै । ए॒तस्याः॑ । ए॒कम् । ए॒व । अ॒दे॒वय॑जन॒मित्य॒-

दे॒व—य॒ज॒नम् । यत् । आ॒ल॒ब्धा॒या॒मि॒त्या—ल॒ब्धा॒या॒म् । अ॒भ्रः । १३ (५०) ॥ [१३] ॥ भ॒वति॒ ।
यत् । आ॒ल॒ब्धा॒या॒मि॒त्या—ल॒ब्धा॒या॒म् । अ॒भ्रः । स्यात् । अ॒प्स्वि॒त्यप्—सु । वा । प्र॒वे॒श॒ये॒दि॒तिं
प्र—वे॒श॒ये॒त् । सर्वा॑म् । वा । प्रेति॑ । अ॒श्जी॒यात् । यत् । अ॒प्स्वि॒त्यप्—सु । प्र॒वे॒श॒ये॒दि॒तिं प्र—
वे॒श॒ये॒त् । य॒ज्ञ॒वे॒श॒स॒मि॒तिं य॒ज्ञ—वे॒श॒सम् । कुर्या॑त् । सर्वा॑म् । ए॒व । प्रेति॑ । अ॒श्जी॒यात् । इ॒न्द्रि॒यम् ।
ए॒व । आ॒त्म॒न् । ध॒त्ते । सा । वै । ए॒षा । त्र॒या॒णाम् । ए॒व । अ॒व॒रु॒द्धे॒त्य॒व—रु॒द्धा । स॒व्व॒त्स॒र॒स॒द॒
इति॑ स॒व्व॒त्स॒र—स॒दः । स॒ह॒स्र॒या॒जि॒न॒ इति॑ स॒ह॒स्र—या॒जिनः॑ । गृ॒ह॒मे॒धि॒न॒ इति॑ गृ॒ह—मे॒धि॒नः॑ ।
ते । ए॒व । ए॒त॒या॑ । य॒जे॒र॒न् । ते॒षा॑म् । ए॒व । ए॒षा । आ॒प्ता ॥ [१४] ॥

(यथ् स्वेन सारस्वतीमा लभेत् यः कामाय त्वा कामो ऽप इत्य भ्रो द्विचत्वारिंशच्च)

॥ ३ ॥

★

चि॒त्तम् । च । चि॒त्तिः॑ । च । आ॒कू॒त॒मि॒त्या—कू॒तम् । च । आ॒कू॒ति॒रि॒त्या—कू॒तिः॑ । च । वि॒ज्ञा॒-
त॒मि॒ति॒ वि—ज्ञा॒तम् । च । वि॒ज्ञा॒न॒मि॒तिं वि—ज्ञा॒नम् । च । म॒नः॑ । च । श॒क्क॒रीः । च । द॒र॒शः॑ ।
च । पूर्ण॑मा॒स॒ इति॑ पूर्ण॑—मा॒सः । च । बृ॒हत् । च । र॒थ॒न्त॒र॒मि॒तिं र॒थं—त॒रम् । च । प्र॒जा॒प॒ति॒-
रि॒तिं प्र॒जा—प॒तिः॑ । ज॒या॒न् । इ॒न्द्रा॒य । वृ॒ष्णे॑ । प्रेति॑ । अ॒य॒च्छ॒त् । उ॒ग्रः॑ । पृ॒त॒ना॒ज्ये॑षु । तस्मै॑ ।
वि॒शः॑ । स॒मि॒तिं । अ॒न॒म॒न्त॒ । सर्वा॑ः । सः । उ॒ग्रः॑ । सः । हि । ह॒व्यः॑ । ब॒भू॒व । दे॒वा॒सु॒रा इति॑
दे॒व—अ॒सु॒राः । स॒व्य॑त्ता इति॑ सं—य॒त्ताः । आ॒स॒न् । सः । इ॒न्द्रः॑ । प्र॒जा॒प॒ति॒मि॒तिं प्र॒जा—प॒तिम् ।
उ॒पेति॑ । अ॒धा॒व॒त् । तस्मै॑ । ए॒तान् । ज॒या॒न् । प्रेति॑ । अ॒य॒च्छ॒त् । तान् । अ॒जु॒हो॒त् । ततः॑ । वै ।
दे॒वाः । अ॒सु॒रान् । अ॒ज॒य॒न् । यत् । अ॒ज॒य॒न् । तत् । ज॒या॒नाम् । ज॒य॒त्व॒मि॒तिं ज॒य—त्वम् । स्प॒र्द्ध-
मा॒ने॒न । ए॒ते । हो॒त॒व्याः॑ । ज॒य॒ति॒ । ए॒व । ता॒म् । पृ॒त॒ना॒म् ॥ [१५] ॥

(उप पञ्चविंशतिश्च)

॥ ४ ॥

★

अ॒ग्निः॑ । भू॒ताना॑म् । अ॒धि॒प॒ति॒रि॒त्य॒धि—प॒तिः॑ । सः । मा । अ॒व॒तु॒ । इ॒न्द्रः॑ । ज्ये॒ष्ठाना॑म् ।
य॒मः॑ । पृ॒थि॒व्याः॑ । वा॒युः॑ । अ॒न्त॒रि॒ख्य॒स्य । सूर्यः॑ । दि॒वः॑ । च॒न्द्र॒मा॑ः । न॒ख्य॒त्रा॒णाम् । बृ॒ह॒स्प॒तिः॑ ।
ब्र॒ह्म॒णः॑ । मि॒त्रः॑ । स॒त्याना॑म् । व॒रु॒णः॑ । अ॒पाम् । स॒मु॒द्रः॑ । स्रो॒त्याना॑म् । अ॒न्नम् । सा॒म्रा॒ज्या-
ना॒मि॒ति॒ सां—रा॒ज्या॒नाम् । अ॒धि॒प॒ती॒त्य॒धि—प॒तिः॑ । तत् । मा । अ॒व॒तु॒ । सोमः॑ । ओष॑धीनाम् ।

स॒वि॒ता। प्र॒स॒वा॒ना॒मि॒ति॑ प्र—स॒वा॒ना॒म्। रु॒द्रः। प॒शू॒ना॒म्। त्वष्टा॑। रू॒पा॒णा॒म्। विष्णुः॑। पर्व॒-
ता॒ना॒म्। म॒रु॒तः। ग॒णा॒ना॒म्। अधि॑प॒तय॒ इत्य॑धि—प॒तयः॑। ते। मा॒। अ॒व॒न्तु। पि॒तरः॑। पि॒ता॒-
म॒हाः। प॒रे। अ॒व॒रे। तताः॑। त॒ता॒म॒हाः। इ॒ह। मा॒। अ॒व॒त॒॥ अ॒स्मि॒न्न॒। ब्र॒ह्म॒न्न॒। अ॒स्मि॒न्न॒।
ख॒व॒त्रे। अ॒स्या॒म्। आ॒शि॒षी॒त्या॑—शि॒षि॑। अ॒स्या॒म्। पु॒रो॒धा॒या॒मि॒ति॑ पु॒रः—धा॒या॒म्। अ॒स्मि॒न्न॒।
क॒र्म॒न्न॒। अ॒स्या॒म्। दे॒व॒हू॒त्या॒मि॒ति॑ दे॒व—हू॒त्या॒म् ॥ [१६] ॥

(अ॒व॒रे सप्त॑दश च)

॥ ५ ॥

★

दे॒वाः। वै। यत्। य॒ज्ञे। अ॒कु॒र्व॒त॒। तत्। अ॒सु॒राः। अ॒कु॒र्व॒त॒। ते। दे॒वाः। ए॒ता॒न्। अ॒भ्या॒ता॒-
ना॒नित्य॑भि—आ॒ता॒ना॒न्। अ॒प॒श्य॒न्न॒। ता॒न्। अ॒भ्या॒त॒न्व॒तेत्य॑भि—आ॒त॒न्व॒त॒। यत्। दे॒वा॒ना॒म्।
क॒र्म॑। आसी॑त्। आ॒र्द्ध्य॑त्। तत्। यत्। अ॒सु॒रा॒णा॒म्। न। तत्। आ॒र्द्ध्य॑त्। ये॒न॑। क॒र्म॑णा॒।
ई॒श॒र्से॑त्। तत्र॑। हो॒त॒व्याः॑। ऋ॒द्धो॒ति॑। ए॒व। ते॒न॑। क॒र्म॑णा॒। यत्। वि॒श्वे॑। दे॒वाः। स॒म॒भ॒र॒-
न्नि॒ति॑ सं—अ॒भ॒र॒न्न॒। तस्मा॑त्। अ॒भ्या॒ता॒ना॒ इत्य॑भि—आ॒ता॒नाः॑। वै॒श्व॒दे॒वा इति॑ वै॒श्व—दे॒वाः।
यत्। प्र॒जाप॑ति॒रिति॑ प्र॒जा—प॑तिः॒। जया॑न्। प्रेति॑। अ॒य॒च्छ॑त्। तस्मा॑त्। जयाः॑। प्रा॒जाप॑त्या
इति॑ प्रा॒जा—प॑त्याः। १७ (५०) ॥ [१७] ॥ यत्। रा॒ष्ट्र॒भृ॒द्भि॒रिति॑ रा॒ष्ट्र॒भृ॒त॒—भिः॑। रा॒ष्ट्र॒म्।
एति॑। अ॒द॒द॒त॒। तत्। रा॒ष्ट्र॒भृ॒ता॒मि॒ति॑ रा॒ष्ट्र—भृ॒ता॒म्। रा॒ष्ट्र॒भृ॒त्त्व॑मि॒ति॑ रा॒ष्ट्र॒भृ॒त॒—त्वम्॑। ते। दे॒वाः।
अ॒भ्या॒ता॒नै॒रित्य॑भि—आ॒ता॒नैः॑। अ॒सु॒रा॒न्। अ॒भ्या॒त॒न्व॒तेत्य॑भि—आ॒त॒न्व॒त॒। जयैः॑। अ॒ज॒य॒न्।
रा॒ष्ट्र॒भृ॒द्भि॒रिति॑ रा॒ष्ट्र॒भृ॒त॒—भिः॑। रा॒ष्ट्र॒म्। एति॑। अ॒द॒द॒त॒। यत्। दे॒वाः। अ॒भ्या॒ता॒नै॒रित्य॑भि—
आ॒ता॒नैः॑। अ॒सु॒रा॒न्। अ॒भ्या॒त॒न्व॒तेत्य॑भि—आ॒त॒न्व॒त॒। तत्। अ॒भ्या॒ता॒ना॒ना॒मित्य॑भि—आ॒ता॒-
ना॒ना॒म्। अ॒भ्या॒ता॒न॒त्व॑मित्य॒भ्या॒ता॒न॒—त्वम्॑। यत्। जयैः॑। अ॒ज॒य॒न्न॒। तत्। जया॑ना॒म्। ज॒य॒त्व॑-
मि॒ति॑ ज॒य—त्वम्॑। यत्। रा॒ष्ट्र॒भृ॒द्भि॒रिति॑ रा॒ष्ट्र॒भृ॒त॒—भिः॑। रा॒ष्ट्र॒म्। एति॑। अ॒द॒द॒त॒। तत्। रा॒ष्ट्र॒भृ॒ता॒-
मि॒ति॑ रा॒ष्ट्र—भृ॒ता॒म्। रा॒ष्ट्र॒भृ॒त्त्व॑मि॒ति॑ रा॒ष्ट्र॒भृ॒त॒—त्वम्॑। ततः॑। दे॒वाः। अ॒भ॒व॒न्न॒। प॒रेति॑। अ॒सु॒राः।
यः। भ्रातृ॑व्यवा॒निति॑ भ्रातृ॑व्य—वा॒न्। स्या॑त्। सः। ए॒ता॒न्। जु॒हु॒या॒त्। अ॒भ्या॒ता॒नै॒रित्य॑भि—
आ॒ता॒नैः॑। ए॒व। भ्रातृ॑व्यान्। अ॒भ्या॒त॒नु॒त॒ इत्य॑भि—आ॒त॒नु॒ते॒। जयैः॑। ज॒य॒ति॒। रा॒ष्ट्र॒भृ॒द्भि॒रिति॑

राष्ट्रभृत्—भिः । राष्ट्रम् । एति । दत्ते । भवति । आत्मना । परेति । अस्य । भ्रातृव्यः । भवति
॥ [१८] ॥

(प्राजापत्याः सौऽष्ट दश च)

॥ ६ ॥

★

ऋताषाट् । ऋतधामेत्युत—धामा । अग्निः । गन्धर्वः । तस्य । ओषधयः । अप्सरसः ।
ऊर्जः । नाम । सः । इदम् । ब्रह्म । र्षत्रम् । पातु । ताः । इदम् । ब्रह्म । र्षत्रम् । पान्तु ।
तस्मै । स्वाहा । ताभ्यः । स्वाहा । संहित इति सं—हितः । विश्वसामेति विश्व—सामा । सूर्यः ।
गन्धर्वः । तस्य । मरीचयः । अप्सरसः । आयुव इत्या—युवः । सुषुम्न इति सु—सुम्नः । सूर्य-
रश्मिरिति सूर्य—रश्मिः । चन्द्रमाः । गन्धर्वः । तस्य । नरर्षत्राणि । अप्सरसः । बेकुरयः ।
भुज्युः । सुपर्ण इति सु—पर्णः । यज्ञः । गन्धर्वः । तस्य । दक्षिणाः । अप्सरसः । स्तवाः ।
प्रजापतिरिति प्रजा—पतिः । विश्वकर्मेति विश्व—कर्मा । मनः । १९ (५०) ॥ [१९] ॥ गन्धर्वः ।
तस्य । ऋग्वसामानीत्यृक्—सामानि । अप्सरसः । वह्नयः । इषिरः । विश्वव्यचा इति विश्व—
व्यचाः । वातः । गन्धर्वः । तस्य । आपः । अप्सरसः । मुदाः । भुवनस्य । पते । यस्य । ते ।
उपरि । गृहाः । इह । च ॥ सः । नः । रास्व । अज्यानिम् । रायः । पोषम् । सुवीर्यमिति सु—
वीर्यम् । सव्वत्सरीणामिति सं—वत्सरीणाम् । स्वस्तिम् ॥ परमेष्ठी । अधिपतिरित्यधि—पतिः ।
मृत्युः । गन्धर्वः । तस्य । विश्वम् । अप्सरसः । भुवः । सुखितिरिति सु—खितिः । सुभूति-
रिति सु—भूतिः । भद्रकृदिति भद्र—कृत् । सुवर्वाणिति सुवः—वान् । पर्जन्यः । गन्धर्वः । तस्य ।
विद्युत इति वि—द्युतः । अप्सरसः । रुचः । दूरेहेतिरिति दूरे—हेतिः । अमृडयः । २० (५०)
॥ [२०] ॥ मृत्युः । गन्धर्वः । तस्य । प्रजा इति प्र—जाः । अप्सरसः । भीरुवः । चारुः ।
कृपणकाशीति कृपण—काशी । कामः । गन्धर्वः । तस्य । आधय इत्या—धयः । अप्सरसः ।
शोचयन्तीः । नाम । सः । इदम् । ब्रह्म । र्षत्रम् । पातु । ताः । इदम् । ब्रह्म । र्षत्रम् । पान्तु ।
तस्मै । स्वाहा । ताभ्यः । स्वाहा । सः । नः । भुवनस्य । पते । यस्य । ते । उपरि । गृहाः । इह ।
च ॥ उरु । ब्रह्मणे । अस्मै । र्षत्राय । महि । शर्म । यच्छ ॥ [२१] ॥

(मनोऽमृडयः षड्वारिंशच्च)

॥ ७ ॥

राष्ट्रकामायेति राष्ट्र—कामाय। होतव्याः। राष्ट्रम्। वै। राष्ट्रभृत इति राष्ट्र—भृतः। राष्ट्रेण।
 एव। अस्मै। राष्ट्रम्। अवेति। रुन्धे। राष्ट्रम्। एव। भवति। आत्मने। होतव्याः। राष्ट्रम्। वै।
 राष्ट्रभृत इति राष्ट्र—भृतः। राष्ट्रम्। प्रजेति प्र—जा। राष्ट्रम्। पशवः। राष्ट्रम्। यत्। श्रेष्ठः।
 भवति। राष्ट्रेण। एव। राष्ट्रम्। अवेति। रुन्धे। वसिष्ठः। समानानाम्। भवति। ग्रामकामा-
 येति ग्राम—कामाय। होतव्याः। राष्ट्रम्। वै। राष्ट्रभृत इति राष्ट्र—भृतः। राष्ट्रम्। सजाता
 इति स—जाताः। राष्ट्रेण। एव। अस्मै। राष्ट्रम्। सजातानिति स—जातान्। अवेति। रुन्धे।
 ग्रामी। २२ (५०) ॥ [२२] ॥ एव। भवति। अधिदेवन इत्यधि—देवने। जुहोति। अधिदेवन
 इत्यधि—देवने। एव। अस्मै। सजातानिति स—जातान्। अवेति। रुन्धे। ते। एनम्। अव-
 रुद्धा इत्यव—रुद्धाः। उपेति। तिष्ठन्ते। रथमुख इति रथ—मुखे। ओजस्कामस्येत्योजः—
 कामस्य। होतव्याः। ओजः। वै। राष्ट्रभृत इति राष्ट्र—भृतः। ओजः। रथः। ओजसा। एव।
 अस्मै। ओजः। अवेति। रुन्धे। ओजस्वी। एव। भवति। यः। राष्ट्रात्। अपभूत इत्यप—भूतः।
 स्यात्। तस्मै। होतव्याः। यावन्तः। अस्य। रथाः। स्युः। तान्। ब्रूयात्। युङ्ध्वम्। इति।
 राष्ट्रम्। एव। अस्मै। युनक्ति। २३ (५०) ॥ [२३] ॥ आहुतय इत्या—हुतयः। वै। एतस्य।
 अक्लृप्ताः। यस्य। राष्ट्रम्। न। कल्पते। स्वरथस्येति स्व—रथस्य। दर्विषणम्। चक्रम्। प्रवृ-
 ह्येति प्र—वृह्य। नाडीम्। अभीति। जुहुयात्। आहुतीरित्या—हुतीः। एव। अस्य। कल्पयति।
 ताः। अस्य। कल्पमानाः। राष्ट्रम्। अन्विति। कल्पते। सङ्ग्राम इति सं—ग्रामे। सय्यंत्त इति
 सं—यत्ते। होतव्याः। राष्ट्रम्। वै। राष्ट्रभृत इति राष्ट्र—भृतः। राष्ट्रे। खलु। वै। एते। व्याय-
 च्छन्त इति वि—आयच्छन्ते। ये। सङ्ग्राममिति सं—ग्रामम्। सय्यन्तीति सं—यन्ति। यस्य।
 पूर्वस्य। जुहति। सः। एव। भवति। जयति। तम्। सङ्ग्राममिति सं—ग्रामम्। मान्धुकः।
 इद्धम्। २४ (५०) ॥ [२४] ॥ भवति। अङ्गाराः। एव। प्रतिवेष्टमाना इति प्रति—वेष्टमानाः।
 अमित्राणाम्। अस्य। सेनाम्। प्रतीति। वेष्टयन्ति। यः। उन्माद्येदित्युत्—माद्येत्। तस्मै।
 होतव्याः। गन्धर्वाप्सरस इति गन्धर्व—अप्सरसः। वै। एतम्। उदिति। मादयन्ति। यः।
 उन्माद्यतीत्युत्—माद्यति। एते। खलु। वै। गन्धर्वाप्सरस इति गन्धर्व—अप्सरसः। यत्।

राष्ट्रभृत इति राष्ट्र—भृतः । तस्मै^१ । स्वाहा^१ । ताभ्यः । स्वाहा^१ । इति । जुहोति । तेन । एव । एनान् । शमयति । नैयग्रोधः । औदुम्बरः । आश्वत्थः । प्लार्षः । इति । इध्मः । भवति । एते । वै । गन्धर्वाप्सरसामिति गन्धर्व—अप्सरसाम् । गृहाः । स्वे । एव । एनान् । २५ (५०) ॥ [२५] ॥ आयतन इत्या^१—यतने । शमयति । अभिचरतेत्यभि—चरता । प्रतिलोममिति प्रति—लोमम् । होतव्याः । प्राणानिति प्र—अनान् । एव । अस्य । प्रतीचः । प्रतीति । यौति । तम् । ततः । येन । केन । च । स्तृणुते । स्वकृत इति स्व—कृते । इरिणे । जुहोति । प्रदर इति प्र—दरे । वा । एतत् । वै । अस्यै । निर्ऋतिगृहीतमिति निर्ऋति—गृहीतम् । निर्ऋतिगृहीत इति निर्ऋति—गृहीते । एव । एनम् । निर्ऋत्येति निः—ऋत्या । ग्राहयति । यत् । वाचः । क्रूरम् । तेन । वर्षट् । करोति । वाचः । एव । एनम् । क्रूरेण । प्रेति । वृश्चति । ताजक् । आर्तिम् । एति । ऋच्छति । यस्य । कामयेत । अन्नाद्यमित्यन्न—अद्यम् । २६ (५०) ॥ [२६] ॥ एति । ददीय । इति । तस्य । सभायाम् । उत्तान इत्युत्—तानः । निपद्येति नि—पद्य । भुवनस्य । पते । इति । तृणानि । समिति । गृहीयात् । प्रजापतिरिति प्रजा—पतिः । वै । भुवनस्य । पतिः । प्रजापतिनेति प्रजा—पतिना । एव । अस्य । अन्नाद्यमित्यन्न—अद्यम् । एति । दत्ते । इदम् । अहम् । अमुष्य । आमुष्यायणस्य । अन्नाद्यमित्यन्न—अद्यम् । हरामि । इति । आह । अन्नाद्यमित्यन्न—अद्यम् । एव । अस्य । हरति । षड्भिरिति षट्—भिः । हरति । षट् । वै । ऋतवः । प्रजापतिनेति प्रजा—पतिना । एव । अस्य । अन्नाद्यमित्यन्न—अद्यम् । आदायेत्या^१—दाय । ऋतवः । अस्मै । अनु । प्रेति । यच्छन्ति । २७ (५०) ॥ [२७] ॥ यः । ज्येष्ठबन्धुरिति ज्येष्ठ—बन्धुः । अपभूत इत्यप—भूतः । स्यात् । तम् । स्थले^१ । अवसाय्येत्यव—साय्य । ब्रह्मौदनमिति ब्रह्म—ओदनम् । चतुश्शरावमिति चतुः—शरावम् । पत्त्वा । तस्मै^१ । होतव्याः । वर्षम् । वै । राष्ट्रभृत इति राष्ट्र—भृतः । वर्षम् । स्थलम् । वर्षणा । एव । एनम् । वर्षम् । समानानाम् । गमयति । चतुश्शराव इति चतुः—शरावः । भवति । दिखु । एव । प्रतीति । तिष्ठति । र्षीरे । भवति । रुचम् । एव । अस्मिन्न । दधाति । उदिति । हरति । श्रुतत्वायेति श्रुत—त्वाय । सर्पिष्वान् । भवति । मेद्ध्यत्वायेति मेद्ध्य—त्वाय । चत्वारः । आरुषेयाः । प्रेति । अश्जन्ति । दिशाम् । एव । ज्योतिषि । जुहोति ॥ [२८] ॥

(ग्रामी युनक्ती धमः स्व एवैनां नन्नाद्यं यच्छन्त्ये कान्नपञ्चाशच्च)

॥ ८ ॥

देर्विकाः। निरिति। वपेत्। प्रजाकाम इति प्रजा—कामः। छन्दांसि। वै। देर्विकाः।
 छन्दांसि। इव। खलु। वै। प्रजा इति प्र—जाः। छन्दोभिरिति छन्दः—भिः। एव। अस्मै।
 प्रजा इति प्र—जाः। प्रेति। जनयति। प्रथमम्। धातारम्। करोति। मिथुनी। एव। तेन।
 करोति। अन्विति। एव। अस्मै। अनुमतिरित्यनु—मतिः। मन्यते। राते। राका। प्रेति। सिनी-
 वाली। जनयति। प्रजास्विति प्र—जासु। एव। प्रजातास्विति प्र—जातासु। कुह्वा। वाचम्।
 दधाति। एताः। एव। निरिति। वपेत्। पशुकाम इति पशु—कामः। छन्दांसि। वै। देर्विकाः।
 छन्दांसि। २९ (५०) ॥ [२९] ॥ इव। खलु। वै। पशवः। छन्दोभिरिति छन्दः—भिः। एव।
 अस्मै। पशून्। प्रेति। जनयति। प्रथमम्। धातारम्। करोति। प्रेति। एव। तेन। वापयति।
 अन्विति। एव। अस्मै। अनुमतिरित्यनु—मतिः। मन्यते। राते। राका। प्रेति। सिनीवाली।
 जनयति। पशून्। एव। प्रजातानिति प्र—जातान्। कुह्वा। प्रतीति। स्थापयति। एताः। एव।
 निरिति। वपेत्। ग्रामकाम इति ग्राम—कामः। छन्दांसि। वै। देर्विकाः। छन्दांसि। इव।
 खलु। वै। ग्रामः। छन्दोभिरिति छन्दः—भिः। एव। अस्मै। ग्रामम्। ३० (५०) ॥ [३०] ॥
 अवेति। रुन्धे। मद्ध्यतः। धातारम्। करोति। मद्ध्यतः। एव। एनम्। ग्रामस्य। दधाति।
 एताः। एव। निरिति। वपेत्। ज्योगामयावीति ज्योक्—आमयावी। छन्दांसि। वै। देर्विकाः।
 छन्दांसि। खलु। वै। एतम्। अभीति। मन्यन्ते। यस्य। ज्योक्। आमयति। छन्दोभिरिति
 छन्दः—भिः। एव। एनम्। अगदम्। करोति। मद्ध्यतः। धातारम्। करोति। मद्ध्यतः। वै।
 एतस्य। अक्लृप्तम्। यस्य। ज्योक्। आमयति। मद्ध्यतः। एव। अस्य। तेन। कल्पयति।
 एताः। एव। निरिति। ३१ (५०) ॥ [३१] ॥ वपेत्। यम्। यज्ञः। न। उपनमेदित्युप—नमेत्।
 छन्दांसि। वै। देर्विकाः। छन्दांसि। खलु। वै। एतम्। न। उपेति। नमन्ति। यम्। यज्ञः।
 न। उपनमतीत्युप—नमति। प्रथमम्। धातारम्। करोति। मुखतः। एव। अस्मै। छन्दांसि।
 दधाति। उपेति। एनम्। यज्ञः। नमति। एताः। एव। निरिति। वपेत्। ईजानः। छन्दांसि।
 वै। देर्विकाः। यातयामानीति यात—यामानि। इव। खलु। वै। एतस्य। छन्दांसि। यः।
 ईजानः। उत्तममित्युत्—तमम्। धातारम्। करोति। ३२ (५०) ॥ [३२] ॥ उपरिष्ठात्। एव।

अ॒स्मै। छ॒न्दा॑ऽसि। अ॒या॒त॒या॒मा॒नी॒त्य॒या॒त—या॒मा॒नि। अ॒वे॒ति। रु॒न्धे। उ॒पे॒ति। ए॒नम्। उ॒त्त॑र
 इ॒त्यु॒त्—त॒रः। य॒ज्ञः। न॒म॒ति। ए॒ताः। ए॒व। नि॒रि॒ति। व॒पे॒त्। य॒म्। मे॒धा। न। उ॒प॒न॒मे॒दि॒-
 त्यु॒प—न॒मे॒त्। छ॒न्दा॑ऽसि। वै। दे॒र्विकाः॑। छ॒न्दा॑ऽसि। ख॒लु। वै। ए॒तम्। न। उ॒पे॒ति। न॒म॒न्ति।
 य॒म्। मे॒धा। न। उ॒प॒न॒म॒ती॒त्यु॒प—न॒म॒ति। प्र॒थ॒मम्। धा॒तार॑म्। क॒रो॒ति। मु॒ख॒तः। ए॒व। अ॒स्मै।
 छ॒न्दा॑ऽसि। द॒धा॒ति। उ॒पे॒ति। ए॒नम्। मे॒धा। न॒म॒ति। ए॒ताः। ए॒व। नि॒रि॒ति। व॒पे॒त्। ३३ (५०)
 ॥ [३३] ॥ रु॒क्म॑ इति रुक्—का॒मः। छ॒न्दा॑ऽसि। वै। दे॒र्विकाः॑। छ॒न्दा॑ऽसि। इ॒व। ख॒लु।
 वै। रुक्। छ॒न्दा॑भि॒रिति॑ छ॒न्दः—भिः॑। ए॒व। अ॒स्मि॒न्न। रु॒च॑म्। द॒धा॒ति। र॒खी॑रे। भ॒व॒न्ति।
 रु॒च॑म्। ए॒व। अ॒स्मि॒न्न। द॒ध॒ति। म॒द्ध्य॒तः। धा॒तार॑म्। क॒रो॒ति। म॒द्ध्य॒तः। ए॒व। ए॒नम्। रु॒चः।
 द॒धा॒ति। गा॒य॒त्री। वै। अ॒नु॒म॒ति॒रि॒त्य॒नु—म॒तिः। त्रि॒ष्टुक्। रा॒का। ज॒ग॒ती। सि॒नी॒वा॒ली। अ॒नु॒ष्टु॒-
 बि॒त्य॒नु—स्तु॒प्। कु॒हूः। धा॒ता। व॒ष॒ट्कार॑ इति वषट्—का॒रः। पू॒र्व॒प॒र॒ख॒ इति॑ पू॒र्व—प॒र॒खः। रा॒का।
 अ॒प॒र॒प॒र॒ख॒ इत्य॑प॒र—प॒र॒खः। कु॒हूः। अ॒मा॒वा॒स्ये॒त्य॒मा—वा॒स्या॑। सि॒नी॒वा॒ली। पौ॒र्ण॒मा॒सी॒ति
 पौ॒र्ण—मा॒सी। अ॒नु॒म॒ति॒रि॒त्य॒नु—म॒तिः। च॒न्द्र॒मा॑ः। धा॒ता। अ॒ष्टौ। ३४ (५०) ॥ [३४] ॥
 व॒स॒वः। अ॒ष्टा॒र॒ख॒रे॒त्य॒ष्टा—अ॒र॒ख॒रा। गा॒य॒त्री। ए॒का॒द॒श। रु॒द्राः। ए॒का॒द॒शा॒र॒ख॒रे॒त्ये॒का॒द॒श—
 अ॒र॒ख॒रा। त्रि॒ष्टुप्। द्वा॒द॒श। आ॒दि॒त्याः। द्वा॒द॒शा॒र॒ख॒रे॒ति द्वा॒द॒श—अ॒र॒ख॒रा। ज॒ग॒ती। प्र॒जाप॑-
 ति॒रिति॑ प्र॒जा—प॒तिः। अ॒नु॒ष्टु॒बि॒त्य॒नु—स्तु॒प्। धा॒ता। व॒ष॒ट्कार॑ इति वषट्—का॒रः। ए॒तत्। वै।
 दे॒र्विकाः॑। स॒र्वी॒णि। च॒। छ॒न्दा॑ऽसि। स॒र्वीः। च॒। दे॒वताः॑। व॒ष॒ट्कार॑ इति वषट्—का॒रः। ताः।
 यत्। स॒ह। स॒र्वीः। नि॒र्व॒पे॒दि॒ति निः—व॒पे॒त्। ई॒श्व॒राः। ए॒नम्। प्र॒द॒ह॒ इति॑ प्र—द॒हः। द्वे॑ इति।
 प्र॒थ॒मे इति॑। नि॒रु॒प्ये॒ति निः—उ॒प्य॑। धा॒तुः। तृ॒तीय॑म्। नि॒रि॒ति। व॒पे॒त्। तथो॑ इति। ए॒व। उ॒त्त॑र
 इ॒त्यु॒त्—त॒रे। नि॒रि॒ति। व॒पे॒त्। तथो॑। ए॒नम्। न। प्रे॒ति। द॒ह॒न्ति। अथो॑ इति। य॒स्मै॑। का॒मा॒य।
 नि॒रु॒प्य॒न्त॒ इति॑ निः—उ॒प्य॒न्ते॑। तम्। ए॒व। आ॒भिः। उ॒पे॒ति। आ॒प्नो॒ति ॥ [३५] ॥

(पशुकामश्छन्दाऽसि वै देर्विकाश्छन्दाऽसिग्रामकल्पयत्येता एव निरुत्तमन्धातारं करोति मेधा नमत्येता एव निर्वपे दृष्टौ दहन्ति नव च)
 ॥ ९ ॥

वास्तोः॑। प॒ते। प्र॒तीति॑। जा॒नीहि॑। अ॒स्मान्। स्वा॒वेश इति॑ सु—आ॒वेशः। अ॒नमी॒वः। भ॒व। नः॑॥ यत्। त्वा। ई॒महे। प्र॒तीति॑। तत्। नः॑। जुष॒स्व। श॒म्। नः॑। ए॒धि। द्वि॒पद॑ इति॑ द्वि—पदे॑। श॒म्। चतु॑ष्पद॒ इति॑ चतुः—पदे॑॥ वास्तोः॑। प॒ते। श॒ग्मया॑। स॒सदेति॑ सं—सदा॑। ते। स॒ख्षीम॑हि। र॒ण्वया॑। गा॒तुम॑त्येति॑ गा॒तु—मत्या॑॥ आ॒वः। ख॒षेमे॑। उ॒त। यो॒गे। वर॑म्। नः॑। यू॒यम्। पा॒त। स्व॒स्तिभि॑रिति॑ स्व॒स्ति—भिः। सदा॑। नः॑॥ यत्। सा॒यम्प्रा॑तरिति॑ सा॒यं—प्रा॒तः। अ॒ग्निहो॑त्रमित्य॒ग्नि—हो॒त्रम्। जुहोति॑। आ॒हुती॑ष्टका इत्याहुति—इष्टकाः। ए॒व। ताः। उपेति॑। ध॒त्ते। ३६ (५०) ॥ [३६] ॥ यज॑मानः। अ॒होरा॑त्राणीत्य॒हः—रा॒त्राणि। वै। ए॒तस्य॑। इष्टकाः। यः। आ॒हि॒ता॒ग्नि॑रित्या॒हित—अ॒ग्निः। यत्। सा॒यम्प्रा॑तरिति॑ सा॒यं—प्रा॒तः। जुहोति॑। अ॒होरा॑त्राणीत्य॒हः—रा॒त्राणि। ए॒व। आ॒स्वा। इष्टकाः। कृ॒त्वा। उपेति॑। ध॒त्ते। द॒श। स॒मा॒नत्र॑। जुहोति॑। द॒शा॒ख्षरे॑ति॑ द॒श—अ॒ख्षरा॑। वि॒राडि॑ति॑ वि—राट्। वि॒राज॑मिति॑ वि—राज॑म्। ए॒व। आ॒स्वा। इष्टका॑म्। कृ॒त्वा। उपेति॑। ध॒त्ते। अथो॑ इति॑। वि॒राजी॑ति॑ वि—राजि॑। ए॒व। य॒ज्ञम्। आ॒प्नोति॑। चि॒त्यश्चि॒त्य इति॑ चि॒त्यः—चि॒त्यः। अ॒स्य। भ॒वति॑। तस्मा॑त्। यत्र॑। द॒श। उ॒षित्वा॑। प्र॒याती॑ति॑ प्र—याति॑। तत्। य॒ज्ञवा॑स्त्विति॑ य॒ज्ञ—वा॒स्तु। अवा॑स्तु। ए॒व। तत्। यत्। ततः॑। अ॒र्वाची॑नम्। ३७ (५०) ॥ [३७] ॥ रु॒द्रः। खलु॑। वै। वा॒स्तोष्प॑तीरिति॑ वास्तोः—प॒तीय॑म्। यत्। अहु॑त्वा। वा॒स्तोष्प॑तीयमिति॑ वास्तोः—प॒तीय॑म्। प्र॒याया॑दिति॑ प्र—या॒यात्। रु॒द्रः। ए॒नम्। भू॒त्वा। अ॒ग्निः। अ॒नू॒त्थाये॑त्यनु—उ॒त्थाय॑। ह॒न्यात्। वा॒स्तोष्प॑तीयमिति॑ वास्तोः—प॒तीय॑म्। जुहोति॑। भा॒गधे॑येनेति॑ भा॒ग—धे॑येन। ए॒व। ए॒नम्। श॒मय॑ति॑। न। आ॒र्तिम्। ए॒ति॑। ऋ॒च्छति॑। यज॑मानः। यत्। यु॒क्ते। जुहु॑यात्। यथा॑। प्र॒यात॑ इति॑ प्र—या॒ते। वास्तोः॑। आहु॑तिमित्या—हुति॑म्। जुहोति॑। ता॒दृक्। ए॒व। तत्। यत्। अयु॑क्ते। जुहु॑यात्। यथा॑। ख॒षेमे॑। आहु॑तिमित्या—हुति॑म्। जुहोति॑। ता॒दृक्। ए॒व। तत्। अहु॑तम्। अ॒स्य। वा॒स्तोष्प॑तीयमिति॑ वास्तोः—प॒तीय॑म्। स्यात्। ३८ (५०) ॥ [३८] ॥ द॒ख्षि॑णः। यु॒क्तः। भ॒वति॑। स॒व्यः। अयु॑क्तः। अथ॑। वा॒स्तोष्प॑तीयमिति॑ वास्तोः—प॒तीय॑म्। जुहोति॑। उ॒भय॑म्। ए॒व। अ॒कः। अ॒परि॑वर्गमित्य॒परि—वर्ग॑म्। ए॒व। ए॒नम्। श॒मय॑ति॑। यत्। ए॒कया॑। जुहु॑यात्। द॒र्विहो॑ममिति॑ द॒र्वि—हो॑मम्। कुर्या॑त्। पु॒रो—नु॒वाक्या॑मिति॑ पु॒रः—अ॒नु॒वाक्या॑म्। अ॒नू॒च्ये॑त्यनु—उ॒च्य॑। या॒ज्यया॑। जुहोति॑। स॒दे॒व॒त्वाये॑ति॑

सदेव—त्वाय॑ । यत् । हुते॑ । आ॒द॒ह्यादित्या॑—द॒ह्यात् । रु॒द्रम् । गृ॒हान् । अ॒न्वारो॑हयेदित्यनु—
आरो॑हयेत् । यत् । अ॒व॒ख्याणा॒नीत्य॑व—ख्या॒णानि॑ । अ॒सम्प्र॒ख्याप्येत्य॑सं—प्र॒ख्याप्य॑ । प्र॒याया॒-
दिति॑ प्र—या॒यात् । यथा॑ । य॒ज्ञ॒वेश॑समिति॑ य॒ज्ञ—वेश॑सम् । वा । आ॒द॒हन॑मित्या॑—द॒हनम् । वा ।
ता॒दृक् । ए॒व । तत् । अ॒यम् । ते । योनिः॑ । ऋ॒त्वि॒यः । इति॑ । अ॒र॒ण्योः । स॒मारो॑हयतीति॑ सं—
आरो॑हयति । ३९ (५०) ॥ [३९] ॥ ए॒षः । वै । अ॒ग्नेः । योनिः॑ । स्वे । ए॒व । ए॒नम् । योनौ॑ ।
स॒मारो॑हयतीति॑ सं—आरो॑हयति । अथो॒ इति॑ । ख॒लु । आ॒हुः । यत् । अ॒र॒ण्योः । स॒मारूढ॑ इति॑
सं—आ॒रूढः । नश्ये॑त् । उ॒दिति॑ । अ॒स्य । अ॒ग्निः । सी॒देत् । पु॒नरा॒धेय॑ इति॑ पुनः—आ॒धेयः ।
स्यात् । इति॑ । या । ते । अ॒ग्न । य॒ज्ञिया॑ । त॒नूः । तया॑ । एति॑ । इ॒हि । एति॑ । रो॒ह । इति॑ । आ॒त्मन्न॑ ।
स॒मारो॑हयत् इति॑ सं—आरो॑हयते । यज॑मानः । वै । अ॒ग्नेः । योनिः॑ । स्वा॒याम् । ए॒व । ए॒नम् ।
यो॒न्याम् । स॒मारो॑हयत् इति॑ सं—आरो॑हयते ॥ [४०] ॥

(ध॒त्ते ऽर्वा॒चीन॑ः स्यात्स॒मारो॑हयति पञ्च॒चत्वारि॑ंशच्च)

॥ १० ॥

त्वम् । अ॒ग्ने । बृ॒हत् । व॒यः । दधा॑सि । दे॒व । दा॒शुषे॑ ॥ क॒विः । गृ॒हप॑तिरिति॑ गृ॒ह—प॒तिः ।
युवा॑ ॥ ह॒व्य॒वाडि॑ति॑ ह॒व्य—वाट् । अ॒ग्निः । अ॒जरः॑ । पि॒ता । नः । वि॒भुरि॑ति॑ वि—भुः । वि॒भावे॑ति॑
वि—भावा॑ । सु॒दृशी॑क इति॑ सु—दृशी॑कः । अ॒स्मे इति॑ ॥ सु॒गा॒रु॒हप॑त्या इति॑ सु—गा॒रु॒हप॑त्याः ।
समि॑ति । इषः॑ । दि॒दीहि॑ । ॒स्मद्रि॒यगि॒त्य॒स्म—द्रि॒यक् । समि॑ति । मि॒मीहि॑ । श्रवा॑सि ॥ त्वम् ।
च । सो॒म । नः । व॒शः । जी॒वातु॑म् । न । म॒राम॑हे ॥ प्रि॒यस्तो॑त्र इति॑ प्रि॒य—स्तो॑त्रः । व॒नस्प॑तिः ॥
ब्र॒ह्मा । दे॒वाना॑म् । प॒दवी॑रिति॑ प॒द—वीः । क॒वीना॑म् । ऋ॒षिः । वि॒प्राणा॑म् । म॒हिषः॑ । मृ॒गाणा॑म् ॥
श्ये॒नः । गृ॒द्ध्राणा॑म् । स्व॒धिति॑रिति॑ स्व—धि॒तिः । व॒नाना॑म् । सोमः॑ । ४१ (५०) ॥ [४१] ॥
प॒वित्र॑म् । अती॑ति । ए॒ति । रेभ॑न्न ॥ एति॑ । वि॒श्वदे॑वमिति॑ वि॒श्व—दे॒वम् । स॒त्प॒तिमि॑ति॑ स॒त्—
प॒तिम् । सू॒क्तैरि॑ति॑ सु—उ॒क्तैः । अ॒द्य । वृ॒णीम॑हे ॥ स॒त्यस॑वमिति॑ स॒त्य—स॒वम् । स॒वि॒तार॑म् ॥
एति॑ । स॒त्येन॑ । रज॑सा । वर्त॑मानः । नि॒वेश॑यन्निति॑ नि—वेश॑यन्न । अ॒मृत॑म् । म॒र्त्यम् । च ॥ हि॒र॒-
ण्यये॑न । स॒वि॒ता । रथे॑न । एति॑ । दे॒वः । या॒ति । भु॒वना॑ । वि॒पश्य॑न्निति॑ वि—पश्य॑न्न ॥ यथा॑ ।
नः । अ॒दि॒तिः । कर॑त् । प॒श्वे । नृ॒भ्य इति॑ नृ—भ्यः । यथा॑ । ग॒वे ॥ यथा॑ । तो॒काय॑ । रु॒द्रिय॑म् ॥

मा। नः। तोके। तनये। मा। नः। आयुषि। मा। नः। गोषु। मा। ४२ (५०) ॥ [४२] ॥
 नः। अश्वेषु। रीरिषः॥ वीरान्। मा। नः। रुद्र। भामितः। वधीः। हविष्मन्तः। नमसा।
 विधेम। ते॥ उदप्रुत इत्युद—प्रुतः। न। वयः। रख्मणाः। वावदतः। अभ्रियस्य। इव।
 घोषाः॥ गिरिभ्रज इति गिरि—भ्रजः। न। उर्मयः। मदन्तः। बृहस्पतिम्। अभीति। अर्काः।
 अनावन्न॥ ह॒सैः। इव। सखिभिरिति सखि—भिः। वावदद्विरिति वावदत्—भिः। अश्म-
 न्मयानीत्यश्मन्—मयानि। नहना। व्यस्यन्निति वि—अस्यन्न॥ बृहस्पतिः। अभिकनिक्रद-
 दित्यभि—कनिक्रदत्। गाः। उत। प्रेति। अस्तौत्। उदिति। च। विद्वान्। अगायत्॥ एति।
 इन्द्र। सानसिम्। रयिम्। ४३ (५०) ॥ [४३] ॥ सजित्वानमिति स—जित्वानम्। सदासह-
 मिति सदा—सहम्॥ वर्षिष्ठम्। ऊतये॥ भर॥ प्रेति। ससाहिषे। पुरुहूतेति पुरु—हूत। शत्रून्।
 ज्येष्ठः। ते। शुष्मः। इह। रातिः। अस्तु॥ इन्द्र। एति। भर। दख्विणेन। वसूनि। पतिः।
 सिन्धूनाम्। असि। रेवतीनाम्॥ त्वम्। सुतस्य। पीतये॥ सद्यः। वृद्धः। अजायथाः। इन्द्र।
 ज्यैष्ठ्याय। सुक्रतो इति सु—क्रतो॥ भुवः। त्वम्। इन्द्र। ब्रह्मणा। महान्। भुवः। विश्वेषु।
 सवनेषु। यज्ञियः॥ भुवः। नृन्। च्यौलः। विश्वस्मिन्न। भरे॥ ज्येष्ठः। च। मन्त्रः। ४४ (५०)
 ॥ [४४] ॥ विश्वचरुषण इति विश्व—चरुषणे॥ मित्रस्य। चरुषणीधृत इति चरुषणि—धृतः।
 श्रवः। देवस्य। सानसिम्॥ सत्यम्। चित्रश्रवस्तममिति चित्रश्रवः—तमम्॥ मित्रः। जनान्।
 यातयति। प्रजानन्निति प्र—जानन्। मित्रः। दाधार। पृथिवीम्। उत। द्याम्॥ मित्रः। कृष्टीः।
 अनिमिषेत्यनि—मिषा। अभीति। चष्टे। सत्याय। हव्यम्। घृतवदिति घृत—वत्। विधेम॥
 प्रेति। सः। मित्र। मर्तः। अस्तु। प्रयस्वान्। यः। ते। आदित्य। शिखति। व्रतेन॥ न।
 हन्यते। न। जीयते। त्वोतः। न। एनम्। अ॒हः। अ॒श्नोति॥ अन्तितः। न। दूरात्॥ यत्।
 ४५ (५०) ॥ [४५] ॥ चित्। हि। ते। विशः। यथा। प्रेति। देव। वरुण। व्रतम्॥ मिनीमसि।
 द्यविद्यवीति द्यवि—द्यवि॥ यत्। किम्। च। इदम्। वरुण। दैव्ये॥ जने॥ अभिद्रोहमित्यभि—
 द्रोहम्। मनुष्याः। चरामसि॥ अचित्ती। यत्। तव। धर्मा॥ युयोपिम। मा। नः। तस्मात्।
 एनसः। देव। रीरिषः॥ कितवासः। यत्। रिरिपुः। न। दीवि। यत्। वा। घ। सत्यम्। उत।

यत्। न। वि॒द्म॥ सर्वा॑। ता। वी॒ति। स्य॒। शि॒थि॒रा। इ॒व। दे॒व। अथ॑। ते। स्या॒म। व॒रु॒ण।
प्रि॒यासः॑ ॥ [४६] ॥

(सोमो॒गोषु॒ मा र॒यि मन्त्रो॒ य च्छि॒थि॒रा स॒प्त च॑)

॥ ११ ॥

★

॥ हरिः ॐ ॥

तृतीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः — पद पाठः — समाप्तः

अनुवाकाः	पञ्चशत्यः
११	४६

ॐ